TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2014. gada 5. novembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Lauksaimniecība — Veterinārās prasības — Regula (EK) Nr. 854/2004 — Lietošanai pārtikā paredzēti dzīvnieku izcelsmes produkti — Oficiālās kontroles — Valsts pilnvarotā veterinārārsta iecelšana — Dzīvnieku kaušana

Lieta C-402/13

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Anotato Dikastirio Kyprou* (Kipra) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2013. gada 5. jūnijā un kas Tiesā reģistrēts 2013. gada 16. jūlijā, tiesvedībā

Cypra Ltd

pret

Kypriaki Dimokratia .

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Ticano [*A. Tizzano*], tiesneši E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*] (referents), M. Bergere [*M. Berger*], S. Rodins [*S. Rodin*] un F. Biltšens [*F. Biltgen*],

ģenerāladvokāts P. Kruss Viljalons [*P. Cruz Villalón*],

sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Cypra Ltd* vārdā – *T. Andreou*, *dikigoros*,

— Kipras valdības vārdā – *M. Chatzigeorgiou*, pārstāve,

— Grieķijas valdības vārdā – *I. Chalkias* un *A. Vasilopoulou*, pārstāvji,

— Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna*, pārstāvis,

— Eiropas Komisijas vārdā – *D. Bianchi* un *D. Triantafyllou*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

* Tiesvedības valoda – grieķu.

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Regulas (EK) Nr. 854/2004, ar ko paredz īpašus noteikumus par lietošanai pārtikā paredzētu dzīvnieku izcelsmes produktu oficiālās kontroles organizēšanu (OV L 139, 206. lpp.), kas grozīta ar Padomes 2006. gada 20. novembra Regulu (EK) Nr. 1791/2006 (OV L 363, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "Regula Nr. 854/2004"), noteikumus.

2 Šis lūgums tika iesniegts tiesvedībā starp *Cypra Limited* (turpmāk tekstā – "*Cypra*"), privātas cūku, aitu un kazu kautuves Nikozijas provincē (Kipra) īpašnieku un tirgus dalībnieku, un Kipras Republiku, ko pārstāv Lauksaimniecības, vides resursu un vides ministrija un Veterinārā dienesta direktors, par minētā direktora atteikumu apmierināt *Cypra* lūgumu nosūtīt valsts pilnvaroto veterinārārstu uz šo kautuvi, lai kontrolētu kaušanas procesu konkrētajās dienās un laikos.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

3 Regulas Nr. 854/2004 preambulas 4.–6., 8. un 9. apsvērums ir izteikti šādi:

"(4) Dzīvnieku izcelsmes pārtikas produktu oficiālajām kontrolēm jāaptver visi aspekti, kas ir svarīgi sabiedrības veselības aizsardzībai un vajadzības gadījumā dzīvnieku veselībai un dzīvnieku labturībai. To pamatā jābūt jaunākajai būtiskajai informācijai, kas pieejama, un tādēļ ir jābūt iespējai tās pielāgot, ja kļūst pieejama jauna būtiska informācija.

(5) Kopienas tiesību aktiem par pārtikas nekaitīgumu jābūt pienācīgam zinātniskam pamatam. Tādēļ vajadzības gadījumā vienmēr jāapspriežas ar Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi.

(6) Oficiālo kontroļu rakstura un intensitātes pamatā jābūt sabiedrības veselības risku, dzīvnieku veselības un labturības, vajadzības gadījumā – veikto procesu veida un apgrozījuma, kā arī attiecīgā pārtikas apritē iesaistītā tirgus dalībnieka novērtējumam.

[..]

(8) Oficiālās kontroles attiecībā uz gaļas ražošanu nepieciešamas, lai pārbaudītu, vai pārtikas apritē iesaistītie tirgus dalībnieki atbilst higiēnas noteikumiem un ievēro kritērijus un mērķus, kas noteikti Kopienas tiesību aktos. Šīm oficiālajām kontrolēm jāietver pārtikas apritē iesaistīto tirgus dalībnieku "darbība un inspekcija, ieskaitot pārtikas apritē iesaistīto tirgus dalībnieku kontroles", iekšējo pārbaužu revīziju.

(9) Ņemot vērā valsts pilnvaroto veterinārārstu īpašās zināšanas, ir lietderīgi, ka viņi veic revīzijas un inspekcijas kautuvēs, savvaļas dzīvnieku gaļas pārstrādes uzņēmumos un dažos gaļas sadalīšanas uzņēmumos. Dalībvalstīm jābūt tiesībām izlemt, kādi darbinieki ir vispiemērotākie revīziju un inspekciju veikšanai cita veida uzņēmumos."

4 Šīs regulas 2. pantā "Definīcijas" ir paredzēts:

"1. Šajā regulā piemēro šādas definīcijas:

a) "oficiālā kontrole" ir jebkāda veida kontrole, kuru kompetentā iestāde veic tādēļ, lai pārbaudītu atbilstību pārtikas aprites tiesību aktiem, ieskaitot dzīvnieku veselības un dzīvnieku labturības noteikumus;

b) "pārbaude" ir pārbaude, vai noteiktās prasības ir izpildītas, ko veic, izmeklējot un sniedzot objektīvus pierādījumus;

c) "kompetentā iestāde" ir dalībvalsts centrālā iestāde, kuras kompetencē ir veikt veterināro kontroli, vai jebkura iestāde, kam tā deleģējusi šo kompetenci;

d) "revīzija" ir sistemātiska un neatkarīga pārbaude, ko veic, lai noteiktu, vai darbības un ar tām saistītie rezultāti atbilst plānotajiem pasākumiem un vai šos pasākumus īsteno efektīvi, un vai tie ir piemēroti izvirzīto mērķu sasniegšanai;

[..]

f) "valsts pilnvarots veterinārārsts" ir veterinārārsts, kurš saskaņā ar šo regulu ir tiesīgs darboties šādā amatā un kuru iecēlusi kompetentā iestāde;

[..]."

5 Šīs regulas 4. panta 7. un 9. punktā ir noteikts:

"7. Kautuvēs, savvaļas dzīvnieku gaļas apstrādes uzņēmumos un gaļas sadalīšanas uzņēmumos, kas laiž tirgū svaigu gaļu, 3. un 4. punktā minētos revīzijas uzdevumus veic valsts pilnvarotais veterinārārsts.

[..]

9. Revīzijas uzdevumu raksturs un intensitāte attiecībā uz individuāliem uzņēmumiem ir atkarīgi no novērtētajiem riskiem. Šajā nolūkā kompetentā iestāde regulāri novērtē:

a) risku sabiedrības veselībai un, vajadzības gadījumā, dzīvnieku veselībai;

b) attiecībā uz kautuvēm – dzīvnieku labturības aspektus;

c) veikto procesu veidu un apgrozījumu, un

d) pārtikas apritē iesaistītā tirgus dalībnieka iepriekš reģistrēto vēsturi attiecībā uz atbilstību pārtikas aprites tiesību aktiem."

6 Saskaņā ar minētās regulas 5. pantu "Svaiga gaļa":

"Dalībvalstis nodrošina, ka oficiālās kontroles attiecībā uz svaigu gaļu notiek saskaņā ar I pielikumu.

1) Valsts pilnvarotais veterinārārsts veic inspekciju kautuvēs, savvaļas dzīvnieku gaļas apstrādes uzņēmumos un gaļas sadalīšanas uzņēmumos, kas laiž tirgū svaigu gaļu, saskaņā ar vispārīgajām prasībām, kas noteiktas I pielikuma I sadaļas II nodaļā, kā arī saskaņā ar īpašajām prasībām, kas noteiktas IV sadaļā, jo īpaši attiecībā uz:

   a) pārtikas ķēdes informāciju;

b) pirmskaušanas apskati;

c) dzīvnieku labturību;

d) pēckaušanas veterināro ekspertīzi;

e) specifiskā riska materiālu un citiem dzīvnieku blakusproduktiem, un

f) laboratoriskajām pārbaudēm.

[..]

5) a) Dalībvalstis nodrošina, ka tām ir pietiekami daudz pilnvarotu darbinieku, lai veiktu oficiālās kontroles, kas noteiktas saskaņā ar I pielikumu, un tik bieži, kā norādīts III sadaļas II nodaļā.

b) Nepieciešamo pilnvaroto darbinieku skaitu, kādam jābūt kaušanas līnijā jebkurā kautuvē, nosaka, izvērtējot riskus. Lēmumu par pilnvaroto darbinieku skaitu pieņem kompetentā iestāde, un tas ir tāds, lai varētu izpildīt visas šajā regulā minētās prasības.

[..]"

7 Regulas Nr. 854/2004 I pielikuma "Svaiga gaļa" I sadaļas II nodaļas B daļā ir precizēts:

"1. Ievērojot 4. un 5. punktu:

a) valsts pilnvarotajam veterinārārstam jāveic visu dzīvnieku pirmskaušanas apskate pirms kaušanas;

b) šai apskatei jānotiek 24 stundu laikā no ievešanas kautuvē un mazāk nekā 24 stundas pirms kaušanas.

Turklāt valsts pilnvarotais veterinārārsts var pieprasīt apskati jebkurā citā laikā.

[..]"

8 Minētā pielikuma III sadaļas "Pienākumi un kontroļu biežums" II nodaļā ir paredzēts:

"1. Kompetentajai iestādei jānodrošina vismaz viena valsts pilnvarota veterinārārsta klātbūtne:

a) kautuvēs gan visā pirmskaušanas apskates, gan visā pēckaušanas veterinārās ekspertīzes laikā, un

b) savvaļas dzīvnieku gaļas apstrādes uzņēmumos – visā pēckaušanas veterinārās ekspertīzes laikā.

[..]"

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

9 Ar 2007. gada 5. marta vēstuli *Cypra* kompetentajiem veterinārajiem dienestiem paziņoja par kaušanas programmu 2007. gada martā un aprīlī un lūdza tiem veikt kaušanas kontroles minētajā vēstulē norādītajās dienās un laikos, tostarp tādēļ, ka, ņemot vērā saistības atbilstoši līgumiem, kas noslēgti cūkgaļas eksportam uz Grieķiju, kaušana noteikti bija jāveic svētdienās.

10 2007. gada 9. martā *Cypra* atkārtoja savu lūgumu, vienlaikus precizējot, ka tā pati nosaka savas kautuves darbības programmu un laikus.

11 Šis lūgums tika noraidīts, un *Cypra* šo lēmumu pārsūdzēja tiesā.

12 Pirmās instances tiesa atbilstoši noraidīja prasību, galvenokārt apmierinot atbildētāju iepriekš izvirzīto iebildi, ka atteikums apmierināt prasītājas lūgumu "nav likumā paredzētā pienākuma neizpilde, bet gan bezdarbība, kas izriet no rīcības brīvas īstenošanas", un tādējādi nav pārsūdzams īstenošanas akts saskaņā ar Konstitūcijas 146. panta noteikumiem.

13 Izskatot apelācijas sūdzību, *Anotato Dikastirio Kyprou* [Kipras Republikas Augstākā tiesa] uzskatīja, ka runa ir par Regulas Nr. 854/2004 interpretāciju. Tai ir radies jautājums, kādi ir kompetento valsts iestāžu pienākumi un kādas ir šo iestāžu rīcības brīvības robežas attiecībā uz šīs regulas piemērošanu.

14 Šādos apstākļos *Anotato Dikastirio Kyprou* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Regulas (EK) Nr. 854/2004 noteikumi piešķir kompetentajai iestādei rīcības brīvību noteikt lopu kaušanas laiku, lai ieceltu valsts pilnvaroto veterinārārstu lopu kaušanas kontroles veikšanai, vai arī šai iestādei ir pienākums iecelt šādu veterinārārstu, ņemot vērā kaušanas laiku un dienu, kuru ir noteicis kautuves īpašnieks?

2) Vai Regulas (EK) Nr. 854/2004 noteikumi piešķir kompetentajai iestādei rīcības brīvību atteikties iecelt valsts pilnvaroto veterinārārstu veterinārās kontroles veikšanai pēc tam, kad tai ir paziņots precīzs laiks un diena, kad tiks veikta lopu kaušana apstiprinātā kautuvē?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

15 Ar šiem diviem jautājumiem, kas ir jāizvērtē kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Regulas Nr. 854/2004 noteikumi ir jāinterpretē tādējādi, ka kompetentajai iestādei ir jānosaka laiks, kad tiks veikta lopu kaušana, lai ieceltu valsts pilnvaroto veterinārārstu lopu kaušanas kontroles veikšanai, vai arī šai iestādei ir pienākums nosūtīt šādu veterinārārstu dienās un laikos, ko noteicis kautuves īpašnieks, bez iespējas pret to iebilst.

16 Lai interpretētu Regulas Nr. 854/2004 noteikumus, uzreiz ir jānorāda, ka tās juridiskais pamats ir LESD 168. panta 4. punkta b) apakšpunkts, kura mērķis ir sabiedrības veselības aizsardzība.

17 Šajā ziņā šīs regulas preambulas 4. apsvērumā ir paredzēts, ka "dzīvnieku izcelsmes pārtikas produktu oficiālajām kontrolēm jāaptver visi aspekti, kas ir svarīgi sabiedrības veselības aizsardzībai un, vajadzības gadījumā, dzīvnieku veselībai un dzīvnieku labturībai". No tās 8. un 9. apsvēruma izriet, ka "oficiālās kontroles attiecībā uz gaļas ražošanu nepieciešamas, lai pārbaudītu, vai pārtikas apritē iesaistītie tirgus dalībnieki atbilst higiēnas noteikumiem un ievēro kritērijus un mērķus, kas noteikti Kopienas tiesību aktos", un ka, "ņemot vērā valsts pilnvaroto veterinārārstu īpašās zināšanas, ir lietderīgi, ka viņi veic revīzijas un inspekcijas kautuvēs [..]".

18 Regulas Nr. 854/2004 1. pantā ir paredzēti īpaši noteikumi attiecībā uz dzīvnieku izcelsmes produktu oficiālo kontroļu organizēšanu.

19 Attiecībā uz kontrolēm, kas jāveic valsts pilnvarotajiem veterinārārstiem, Regulas Nr. 854/2004 5. panta 1. punktā ir paredzēts, ka valsts pilnvarotais veterinārārsts veic inspekciju kautuvēs saskaņā ar vispārīgajām prasībām, kas noteiktas šīs regulas I pielikuma I sadaļas II nodaļā. Tāpat šā panta 5. punktā ir paredzēts, ka ir jāieceļ pietiekami daudz pilnvarotu darbinieku, lai veiktu oficiālās kontroles, kas noteiktas saskaņā ar I pielikumu, un tik bieži, kā norādīts III sadaļas II nodaļā.

20 Konkrētāk, Regulas Nr. 854/2004 I pielikuma I sadaļas II nodaļas B daļas 1. punkta b) apakšpunktā ir paredzēts, ka dalībvalsts kompetentajai iestādei ir jānodrošina valsts pilnvarota veterinārārsta klātbūtne kautuvēs, lai veiktu pēckaušanas veterināro inspekciju, un šai apskatei jānotiek 24 stundu laikā no dzīvnieku ievešanas kautuvē un mazāk nekā 24 stundas pirms kaušanas.

21 Tādējādi Regulas Nr. 854/2004 noteikumos ir paredzēta ne tikai sabiedrības veselības un dzīvnieku veselības risku novērtējuma brīvība, bet arī kompetento iestāžu pienākums uzraudzīt paredzēto procedūru būtību un ātrumu, kā arī pienākums nodrošināt vajadzīgo personālu.

22 Šajā ziņā, kā pamatoti ir norādījušas gan Polijas un Kipras valdības, gan Komisija, Regulā Nr. 854/2004 nav neviena noteikuma par kompetento iestāžu darbības laikiem un brīvdienām un *à fortiori* nekādi nav precizēts, vai tām ir jānodrošina personāls svētdienās un brīvdienās. Proti, minētās regulas I pielikuma I sadaļas II nodaļas B daļas 1. punkta b) apakšpunktā ir tikai noteiktas laika robežas attiecībā uz noteiktām valsts pilnvarotā veterinārārsta darbībām.

23 Šajā ziņā atbilstoši Eiropas Savienības pamatā esošajiem un attiecības starp to un dalībvalstīm regulējošajiem vispārējiem principiem dalībvalstīm to teritorijā saskaņā ar LES 5. pantu ir jānodrošina Savienības tiesiskā regulējuma īstenošana. Ciktāl Savienības tiesības, ieskaitot to vispārējos principus, neietver kopējas tiesību normas šajā sakarā, valsts iestādes, īstenojot šo tiesisko regulējumu, darbojas atbilstoši valsts formālajām un materiālajām tiesību normām (it īpaši skat. spriedumus *Dominikanerinnen-Kloster Altenhohenau*, C-285/93, EU:C:1995:398, 26. punkts; *Karlsson* u.c., C-292/97, EU:C:2000:202, 27. punkts, kā arī *Azienda Agricola Giorgio*, *Giovanni* un *Luciano Visentin* u.c., C-495/00, EU:C:2004:180, 39. punkts).

24 Tā kā Regulā Nr. 854/2004 nav neviena kopēja noteikuma šajā ziņā, kompetentajām valsts iestādēm principā nav aizliegts izlemt, kādas ir brīvdienas, un atteikt nosūtīt valsts pilnvarotos veterinārārstus uz kautuvēm šajās dienās. Turklāt kompetentajai iestādei nav pienākuma apmierināt jebkuru pieteikumu par kontroles veikšanu, ko ir iesnieguši kautuvju īpašnieki, jo Regulā Nr. 854/2004 dalībvalstīm šāds pienākums nav noteikts.

25 Proti, tikai kompetentajai iestādei ir informācija par visām kautuvēm un tādēļ tikai tā, ņemot vērā veicamos uzdevumus dažādās kautuvēs, var nolemt, vai tā var veikt sanitārās pārbaudes kautuvēs kautuves īpašnieka piedāvātajos datumos. Tādējādi kompetentajai iestādei ir jāvar, apspriežoties ar kautuves atbildīgajām personām, noteikt laiku, kad valsts pilnvarotais veterinārārsts veiks Regulas Nr. 854/2004 5. panta 1. punktā, kurā ir atsauce uz šīs regulas I pielikuma I sadaļas II nodaļu, paredzētās kontroles.

26 Tomēr, pieņemot Savienības tiesiskā regulējuma piemērošanas pasākumus, dalībvalstīm ir jāīsteno rīcības brīvība, ievērojot tostarp Savienības tiesību vispārējos principus (šajā ziņā skat. spriedumus *Mulligan* u.c., C-313/99, EU:C:2002:386, 35. punkts, kā arī *Azienda Agricola Giorgio*, *Giovanni* un *Luciano Visentin* u.c., EU:C:2004:180, 40. punkts), tostarp tiesiskās drošības, tiesiskās paļāvības aizsardzības, samērīguma un nediskriminācijas principus (spriedums *Kurt und Thomas Etling* u.c., C-230/09 un C-231/09, EU:C:2011:271, 74. punkts).

27 Tādējādi, lai ievērotu šā sprieduma 26. punktā minētos principus un lai plānotu oficiālās kontroles, kas paredzētas Regulas Nr. 854/2004 5. pantā, kompetentā valsts iestāde var atteikties nosūtīt valsts pilnvarotos veterinārārstus kautuvju īpašnieka lūgtajās dienās un laikos, ja vien nav objektīvi nepieciešams, lai kaušana notiktu šādā dienā.

28 Turpretī kautuvju īpašniekiem, lai noteiktu kaušanas laikus, ir iepriekš un savlaicīgi jāinformē kompetentās iestādes par lopu kaušanas datumu un laiku, lai minētās iestādes varētu nosūtīt veterinārārstus lūgtajos laikos. Šajā ziņā, lai nodrošinātu, ka netiek apdraudēta Regulas Nr. 854/2004

noteikumu efektivitāte, iesniedzējtiesai ir jāizvērtē, kādā mērā šajā lietā kaušanas pieteikums ir ticis formulēts pietiekami savlaicīgi, lai kompetentās iestādes varētu organizēt valsts pilnvarotā veterinārārsta ierašanos, un vai ir objektīvi nepieciešams, lai kaušana notiktu svētdienā.

29 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ka Regulas Nr. 854/2004 noteikumi ir jāinterpretē tādējādi, ka principā tajos nav aizliegts, ka kompetentā iestāde nosaka laiku, kad tiks veikta lopu kaušana, lai ieceltu valsts pilnvaroto veterinārārstu lopu kaušanas kontroles veikšanai, un atsakās nosūtīt šādu veterinārārstu dienās un laikos, ko noteicis kautuves īpašnieks, ja vien nav objektīvi nepieciešams, lai kaušana notiktu šādā dienā, kas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

Par tiesāšanās izdevumiem

30 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Regulas (EK) Nr. 854/2004, ar ko paredz īpašus noteikumus par lietošanai pārtikā paredzētu dzīvnieku izcelsmes produktu oficiālās kontroles organizēšanu, kas grozīta ar Padomes 2006. gada 20. novembra Regulu (EK) Nr. 1791/2006, noteikumi ir jāinterpretē tādējādi, ka principā tajos nav aizliegts, ka kompetentā iestāde nosaka laiku, kad tiks veikta lopu kaušana, lai ieceltu valsts pilnvaroto veterinārārstu lopu kaušanas kontroles veikšanai, un atsakās nosūtīt šādu veterinārārstu dienās un laikos, ko noteicis kautuves īpašnieks, ja vien nav objektīvi nepieciešams, lai kaušana notiktu šādā dienā, kas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

[Paraksti]